

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, fél évre 5 korona, negyed évre 2 korona 50 fillér. Egyes szám ára 10 fillér.
Árzségek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János, Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdáiban, hová a hirdetések és előfizetési pénzek küldendők.

A városok.

A magyarországi városok élete valami sajátos fejlődést mutat. Igazi városi élet csak Felső Magyarországon, Erdélyben és a Dunántul fejlődött ki. De a felső-magyarországi városok és Erdély kivételével alig maradt reánk emlék a régi városok történetéből, mert a hol a török járt, ott a városokat, egyszersmind fallal körülvett erődöket elpusztította. A tipikus magyar városoknak a multban tehát nyomuk sincs. Az északi és erdélyi városok többnyire német, idegen jellegűek. A török hódoltság után keletkezett városok egy-kettő kivételével többnyire külföldről telepített iparosok és kézművesek alkotása volt, idegen társadalom és szokások központja, a honnét a magyarság és a magyar nyelv száműzve volt. Hisz a mult század végén már csak a falusi jobbágyok és kurta nemesek beszéltek magyarul, miként jó Gvadányi magyar lovas generális szatirai tanusítják.

II. József császár és koronátlan magyar király germanizáló törekvéseinek legháládatosabb talajul szolgáltak a városok. Ezek bécsi, osztrák szellemet terjesztettek azelőtt. A nyugati magyar határvárosok, Sopron, Pozsony, Győr miben sem különböznek az osztrák városoktól. Ugyanaz a szellem, szokás volt bennök uralkodó. Az ugynevezett tiszta magyar

városok, mint Debreczen, Szeged, Kecskemét, Hód-Mező-Vásárhely stb. tulajdonképpen csak nagy faluk voltak. Rengeteg mérföldekre, 50—100,000 holdakra terjedő határral, rajta tanyákkal, hova nyáron kiment a közönség és csak télre tért vissza. Ezeknek a városi parasztnak a többi jobbágy földműves felett bizonyos előnyük volt, amennyiben a városi földművesek „civisek” polgároknak tekintettek, mint az iparosok. A szabad királyi városokban nem tartoztak uri hatóság alá, hanem igen kiterjedt önkormányzati joggal bírtak. Az önkormányzati városokat még a „jus gladii” is megillette. Külön jogszokások, törvények fejlődtek ki a városok életében. Ugy, hogy p. o. Pozsony városának magánjoga, örökösödési joga egészen más volt, mint egyéb városokban.

De most ugorjuk át a százados fejlődést és attól kezdve foglalkozzunk a városokkal, hogy a modern parlamentáris intézményt és a felelős miniszteri rendszert nálunk is behozták. Ezzel megszűnt a vármegyék jelentősége, de a városok eddigi független önállósága is elenyészett. A vármegyék és városok, mint hatóságok, ma már csak mint közigazgatási kerületek, alsóbb fokú közigazgatási felosztások jönnek tekintetbe, mert mindenütt a miniszter parancsolt. A bíraskodást is ki-

vették a törvényhatóságok köréből. Állami bíraskodás van az egész országban.

De a vármegyék és városok tisztai kairai is tulnyomó részben állami közigazgatást közvetítenek. Nagyon csekély az ugynevezett helyi érdekű önkormányzati ügy. A vármegyei és városi közegek régi hatósági jellegéből talán azon kívül, hogy választják a tisztviselőt, jóformán semmi egyéb nem maradt. De a miniszter még ezt a választott tisztviselőt is bármikor felfüggesztheti állásától és elmozdithatja, mert felette a legfőbb fegyelmi hatóságot a miniszter gyakorolja. A centralisták ezeket a szálakat még szorosabbra akarják fűzni a központi kormány és a városok és a megyék között. Ugy, hogy a megyei és városi hivatalnokok állami tisztviselők lennének. De a meghagyandó városi és megyei közgyűlések ezeket a tisztviselőket a legszigorúbban ellenőriznék. Ez a legújabb törvényhozás iránya és hogy ebből mily intézkedéseket fognak törvénybe iktatni, az a jövő titka.

De erre az általános közigazgatási reformra erősen készülnek a városok és a megyék egyaránt. A municipalisták, az autonomisták és a centralisták kemény csatája várható. Ennek az erős ütközetnek előjelei már mutatkoznak. Felvonulnak a törvényhatósági joggal bíró városok és május 28-án Győrött kongresszust tartanak,

TÁRGZA.

Az amerikai nagybácsik.

Talán nem is kellett volna a czim elé amerikai jelző, hiszen tudja és érzi mindenki, hogy csak az amerikai rokonokról lehet itt szó, mert a mi hazabeli nagybácsijaink sokkalta inkább jó nevelésű emberek, sem hogy rá szolgáltak volna arra, hogy akár vigjátéktárgy, akár egy jótékonyezélu felolvasás czéltáblájává legyenek. A mi nagybácsijaink — a hazabeliek — tudják már kötelességüket, ha a VI. vagy VII. X-et elérik, a kellő százezerforint is rakáson van, hát szépen átköltöznek más világba, boldoggá téve számtalan unokaöcsésüket, és azok ismert és ismeretlen hitelezőit úgy, hogy az örökösöknek alig van más dolga, mint hogy egy első osztályú temetést rendeljen a Pompes Funebres-nél s a királyi közjegyzőnél meghallgassa a szeretett (?) nagybácsi testamentumának a kihirdetését, s felfáradjon a telekkönyvi hivatalba, s átirassa a drága néhai ingó és ingatlanait.

De nem így tesznek az amerikai nagybácsik! Oh ezek furfangos emberek, nem hagyják olyan könnyen a „millióikat.” És éppen ez az amiért ezek a félig jankeek megérdemelnék, hogy haláluk előtt 25-öt vágassanak rájuk. Természetrajzilag az amerikai nagybácsik, két osztályba oszthatók. Először olyanok, akik léteznek, de sohasem haltak meg, azaz, ott az újvilág füstös ege alatt találjuk összes unokáikat és unoka öcsésüket, és olyanokra akik nem léteznek, de meghalnak. Ez az utolsó faj, még veszedel-

mesebb. Avagy nem olvastak-e már kedvencezzsurnáljaikban ilyen híreket: Mister John Kohn sanfranciskói gyáros 92 éves korában elhunyt. A néhai legtekintélyesebb polgára volt a City-nek a Railway Streeten 9 palotája maradt, s utolsó perezeiben egy hű szolgálja volt körülötte. A milliomos Magyarországból — Znióváráljából szakadt az újvilágba, s eleinte csak tintaeadásból tengette életét, s most mégis 10 millió ezüst dollár maradt utána. Nos amikor ezeket a szívreható történeteket világgá röpitik, a Kárpátoktól az Adriáig, helyesebben Munkács-tól — Muraszombatig tízezer Kohn-nak lábbad könybe szeme, és dobban meg a szíve. Másnap már 5000 városban ir az árvaszék, a jegyző és pap, azaz anyakönyvvezető a sanfranciskói consulnak, hogy az elhunyt millióner elvitázhatatlan unokái és unokaöcsésai, ezek az ő városukban laknak, s minden más, hasonló nevű örökös jelölt, szédelgő akiket egyenesen meg kell lynchelni. A leközelebb induló amerikai postagözös pedig, métermázsza számra, viszi a leveleket, az iratokat, születési bizonyítványokat, bélyeges aktákat az újvilágba, sőt ujabban már élelmesebb örökösök is készülnek, akik nyomban hajóra szállnak a milliók után. De óh uram! Végül kisül, hogy a milliók ura tulajdonképpen Kohn Izsák, nem is Znióváráljáról való, hanem Csehországból, a Znaimi uborkák hazájából. Ezzel azután örömmel és tragédiának vége, a legtöbb hasznát a kinstár huzta, aki vagy 10000 drb. különféle okiratok bélyegéért sokkal több pénzt kapott, mint akárhány örökös. Ilyen csalfák az újvilágbeli milliók. Mire hozzánk jönnek kutyamódon leolvadnak. Higijék el, nem érdemes örökölni!

Most pedig érezenek irántam forró részvétet, mert áttérek az én saját külön nagybácsimra. Épen dr. Nyuzó Alfréd ur irodájában töltöm az ősjogászai éveimet, amikor a tárogatóban olvasom, hogy James Pavlicsek czinezináti államának hidépítőjét szél érte, s rengeteg millióit, melyet saját találmányával szerzett, ismeretlen örökösre hagyta, akiket most a konzulátus jelentkezésére szólít fel. Az örömdetes napihirben az is el volt még mondva, hogy jeles férfin első feleségét, aki már 30 éve, hogy elköltözött az újvilágból Betti Hajagosnak hívták. Semmi kétség ez az én Erzsi nagynéném, akit annyit hallottam emlegetni, hogy egy szép napon elvitorlázott a mi fatornyos községünkbe. A nótáriust egy expressze levélben riasztottam fel, hogy adjon egy hatósági bizonyítványt, s a nagyhasu plébános pedig — mert az eklézsiának új harangot ígértem az örökségből, — ékes latin és magyar nyelven a Jézus Krisztus nevében is bizonyította, hogy csak is én vagyok az a Pavlicsek László, akit az örökség megillet. Ismerte nagybácsimat is személyesen, sőt nagynénémét, amikor még nem Betti, hanem Erzsóknak hívták, ő tanította a hiszekegyre!

Ezekkel elkészülve, visszautaztam a fővárosba! Hol is első dolgom volt, hogy amerikai ismereteimet garapítsam, s e czélból egy délelőtti töltöttem a városligetnek Amerika nevű részében. Délután megvásároltam Amerika térképét és földrajzát és tanulmányoztam, azután egy amerikai biztosító intézetnél 5000 frtig assecuráltam és este egy amerikai vacsorát élveztem, és amerikai lapokat olvastam, hogy csak úgy zugott a fejem. Már azt képzeltem, hogy telivér amerikai vagyok. Másnap az amerikai

a melyet ebben a tárgyban Győr sz. kir. város kezdeményezett. Ugyancsak Győrről kidolgozták a kongresszus előadói tervezeteit. Most felhívták az érdekelt városokat, hogy nyilatkozzanak ebben a tárgyban. A győri előadói tervezetek négy csoportra osztják a kérdéseket: I. a közjogi rész; II. a pénzügyi rész; III. ipar és kereskedelem; IV. a kulturális kérdéseket öleli fel. Annyi bizonyos, hogy a kongresszus tervezői élénk érzéssel viseltetnek a városok szükségletei és igényei iránt. De sok tekintetben nem tudják a helyes orvosságot alkalmazni. Igen sok üdvös, igen sok jó van ezekben az előadói tervezetekben, de sok károsat és állami szempontból meg nem engedhetőt találunk a javaslatok között.

Mi a városi adminisztráció tekintetében azt az álláspontot foglaljuk el, hogy úgy a tisztviselők, mint a városi bizottságok egészen szabadjára ne hagyassanak. Legyen az önkormányzatnak legszélesebb körű alapja. Engedjünk szabad mozgást. De ellenőrizzük a tevékenységet. A törvényhatósági bizottság és a kormány a felelősség alkalmazásával ellenőrizze a tisztviselői kart. A törvényhatósági bizottság határozatai pedig csak úgy érvényesülhetnek, ha azok felsőbb jóváhagyást nyernek. Mondassék ki továbbá a törvényhatósági bizottsági tagok vagyoni felelőssége. Mondassék ki a törvényhatósági bizottsági tagok összeférhetetlensége oly állásokkal, amelyek a városi hatósággal szerződési viszonyban vannak kapcsolatban. Ettől az intézkedéstől sok üdvöset várunk, mert ez a nép, a kormányzottak érdekében történik.

Sajnáljuk, hogy a győri előadói tervezetekben magának a várost alkotó népérdekéről, a nagyközönség érdekeiről közvetve semmiféle kívánság sem hangzik el. A törvényhatóság jogainak hangoztatása lép mindinkább előtérbe. Ez pedig a klikkuralomra vezet. Ellenben helyeseljük

az előadók kulturális kívánságait. Így a városi kegyurasági jog eltörlését, mert ez már a mai viszonyok között valóban tartathatatlan állapot. Minden felekezeti tartása a saját papját. A községi iskolák helyett mindig jobbnak tartjuk az állami iskolát. Helyeseljük azt a kívánságot is, hogy a népiskolák államosíttassanak a városokban. A középiskola és egyetem azonban már felülmúlja a városi feladatokat. Ez irányban legyenek döntők az országos érdekek. Egyáltalán a városokban nem szabad bizalmatlankodni a központi felelős, parlamentáris kormányzattal szemben.

A városi önkormányzat nem mehet addig, hogy a város mintegy államot képezzen az államban. Ne feledjük, hogy minden önkormányzat csak eszköz, mely addig használandó, ameddig hasznára van a közérdeknek és az állami érdeknek. Egy olyan országban, a hol Nagy-Szeben és Brassó stb. városok vannak, a melyek még a nevüket sem akarják magyarul írni, ott az állami „gyámkodás”, az állami „szupremácia” miatt panaszkodni épen a magyar városoknak nem illik. Azt hisszük, hogy a kongresszusig tisztultabb felfogás fog előtérbe lépni és az egyoldalu, elfogultságszülte indítványok mellőzve lesznek.

R.

Nők az iparért.

Budapest, 1900. április 7.

Életünk rendje, mindennapi szükségleti cikkeink, a körülöttünk levő tárgyak, az egész háztartás a nők gondja. A nőknek van első sorban szavuk abban, hogy milyen eszközökkel és tárgyakkal rendezzük be mindennapi életünket. E tárgyak és eszközök az ipar termékei. Így hát a nőknek van főbefolyásuk abban és arra, hogy milyen ipartermékek kerüljenek alkalmazásra és fogyasztásra. Vedd még hozzá, hogy a női toaletti millióféle cikkei számos iparágat foglalkoztatnak s hogy a férfitoalettre is épp a nőknek van jelentős befolyásuk s nyilvánvalóvá lett, hogy az ipar sorsa női kezekben van.

Ez ki is tűnt mihamar, mikor most országsszerte megindult a mozgalom magyar ipar érdekében. Akik az ipar ügyét intézik, be is látták, hogy ennek a honi ipart támogató mozgalomnak nem lehet sikere, ha a magyar nők nem vesznek részt az akcióban; ha a mozgalomnak nem nyelik meg a magyar nőket.

Az nyilvánvaló volt, hogy a magyar nőket a mozgalomnak megnyerni nem lesz nehéz. A hazafias kérdések iránt a magyar nőknek mindenha megvolt a helyes érzékük és érzésük s nemcsak hogy nem zárkóztak el a magyar nők a hazafias mozgalmak elől, de még ők jártak elől jó példával. Nem is az volt a kérdés, hogy meg lehet-e nyerni a magyar nőket a mozgalomnak, hanem az a mód, amelyen a magyar nők csakugyan hathatósan támogathassák a magyar ipart.

Akik az iparpártolási mozgalmat intézték, szerencsés ideával láttak munkához. Ez a szerencsés idea az volt, hogy társadalmi mozgalmat kell indítani a magyar nők közt, olyan mozgalmat, amelyben egyesülnek a társadalom legkülönbözőbb elemei és rétegei. Ez ideának még az a szerencsése is akadt, hogy e társadalmi mozgalom élére annak a férfinak hitvese állott, aki állásánál fogva intézője a magyar ipar ügyének. A kereskedelemügyi miniszter felesége Hegedűs Sándorné vezeti a magyar nők iparmozgalmát s ő volt az, aki vendégszerető házában maga köré gyűjtötte a székesfőváros társadalmának buzgó nőit, hogy szakavatott férfiak vezetése mellett megállapítsák a módokat, amelyeken a magyar nők a magyar ipar ügyét szolgálhatják.

Mi az egész iparakezítést — őszintén megmondjuk — csak úgy tartjuk sikerre vezethetőnek, ha ez nemcsak a szakembereknek akciója, hanem a társadalomé. Azt láttuk eddig, hogy az iparosok intézték és vezették ezt a mozgalmat, ők tartották benne a lelket. Pedig épp ő érettük volna az egész mozgalom. Bármilyen hatalmas hullámokat vetne is tehát az ő mozgalmuk, nem láthatjuk benne a siker garanciáit, minthogy épp ők azok, akik a pártfogásra rászorultak.

Hiába volna hát eltelve a magyar iparos a honi ipar jelentőségétől, ezzel még nem szerezne piacot a maga készítményének; hanem épp arról kell gondoskodni, hogy a nagyközönséget, más szóval a társadalmat töltse el a magyar ipar iránt való érdeklődés.

Az akció helyes irányának első igazi jele tehát a magyar nők mozgalma volt, mely mozgalom azoké, a kik az iparezikkék kelendőségének irányítói. És úgy látjuk, hogy e komoly szándékkal és hazafias ambícióval eltelt magyar nők csakugyan társadalmi propagandát akarnak keresztülvinni, olyan

consulátus szolgáljával kötöttem ismeretséget, akitől egy amerikai puskát kaptam, melylyel azonban előbb ő a zsebemet felmetszette, úgy amint az Arizonában is szokás. Délután a városligetben az újvilág állatfajtaát nézegettem és sohajtoztam nagybácsim után.

Ily dus tapasztalatokkal azután elutaztam a nagy utra, de előbb egy amerikai hintaszékben be gyakoroltam magamat a tengeri betegségbe is. Végre itt voltam. És itt jön a tragédia. Mikor nagybátyám palotáit kerestem, egy jankey azzal igazított utba, hogy „az a vén kutya most kávéházban ül és levelet ír”. Elhült a vérem! Hát itt a lelkek visszajárnak a kávéházba és leveleket írnak: Reszkettem a félelemtől, de benyitottam és oda álltam a legfélelrebb, legőszébb alakhoz, és megszólítottam. Mister Pavlicsek hidegen köszöntött, és tudomra adta, hogy nem ő hunyt el, hanem a ház mestere, akit Havlicseknek hívnak. Ez az egész. Lerogytam egy székre, és lázasan össze-vissza beszéltem. Harmadnap visszanyertem egészségemet, s ekkor nagybácsim azt mondta, hogy látja, hogy a klíma nem nekem való, utazzak vissza Európába. Előmbé esörgetett 100 Dollárt, s mire észrevettem magamat egy ördögös lift már a földszintre szállított. A 100 Dollárt még az nap elvertem, és este pedig engem vertek el amugy amerikaiassan.

Négy hét múlva visszaérkeztem az újvilágba, s átkoztam a vén Kolumbust, mert ha ő fel nem találja Amerikát, a nagybácsik meg a tótok szépen itthon maradnak.

* * *

A nagybácsiról már rég lemondtam s beálltam a csendes nyerspolgárok közé, sőt már egy bájos hajadonnal, — mert — már hymen rózsá lánczáit fonogattuk mikor váratlanul megjön Mister Pavlicsek levele, melyben tudomra adja, hogy beteges, ha azt hiszem, hogy Amerikában megtudok élni, hát rám bizza a hidak pereit, melyet eddig egy hazabelije kezel, aki most ott villamos kalauzzá lépett elő. Azt hittem, hogy a bácsi csak gyengédségből nem akarja tudatni, hogy az utolsót járja, hát utra keltünk még pedig jövődöbelimel. Eleinte nagy volt az ellenkezés a familiában, de mikor a tintatartó gyáros millióit hoztam elő, melynek én vagyok egyetlen jogosult örököse, hát ez hatott és a bájos ideállal tengerre keltünk.

A nagybácsi tényleg oda volt, csontjainál csak értékpapirjai zörögtek jobban, szemei, arca sárga volt akár csak az aranypénzei. Az orvosok végső reménye az volt, hogy csak a természet segíthet. Mi éjjel-nappal virrasztottunk, és számoltuk, hogy ma meg tegnap már hány ezer Dollárt kerestünk az örökségből.

Egyszerre a bácsi aggasztóan javulni kezdett és az orvos azt mondta, hogy ez az élet utolsó fellobbanása, mely ilyenkor szokott előfordulni. És azon az éjszaka esodálatos rosszul aludtam. Otthon voltam falumban, és épen azt a harangot tették fel, melyet réges régen én ígértem. Reggelre kelve a bácsi egy titkárja jelenté nekem, hogy a nagy beteg jobban lett — (felsóhajtottam!) azonban ma reggel a Pacific expresssel elutazott a myladi kíséretében.

A guta környékezett! A myladi, az én jegyesem volt, akinek már 4 éve udvaroltam s az anyósnak

megígértem, hogy mihelyt szárazföldet érünk paphoz megyünk.

Most tehát itt álltam megsemmisülve! Haldokló bácsim utrakel az én tulajdon jegyesemmel, ahelyett, hogy a halállal jegyezné el magát. Mit tegyek! Délben levél jön czimemre, melyben a bácsi már 1000 kilométer távolságról tudatja velem, hogy nagyon boldog, és sajnál engem, mert hiszen hüen ápoltam. Most pedig egy kicsit elmennek Grönlandba főkére vadászni. Másnap ismét egy kábel telegramm jön, mely alá már a nagybácsim felesége volt aláírva.

Tisztában voltam a helyzettel, hogy nagybácsim rutul megcsalt, és jegyesem pedig elhagyta magát kábítani egy vén pénzbánya által. Most már nem volt maradásom, olyan forrónak éreztem az újvilági levegőt, akár csak az egyenlítő alatt járnék. Magamhoz vettem tehát nagynéném férjének ékszereit és visszahajóztam Európába.

* * *

Ezen események óta esztendőnk multak el azóta virágzó ügyvédi irodám van s miután tudják, hogy többször jártam Amerikában, sok külföldi busás megbízást is kapok, nincs tehát okom visszaki-vánni a klondykei nagybácsit!

Az elmúlt héten azonban még is történt valami, elegáns kocsi állt meg a hazám előtt Jól konservált öreg ur szállt ki belőle, meg egy nagyon ismerős női arc, s amikor pedig ezeknek az ölelő kárjaiból kibontakoztam, előmbé toltak egy bájos képű pufok gyereket, aki lelkendezve kiabált az én amerikai nagybácsim felé, papa, papa

propagandát, melynek az a célja, hogy a köztudatba átvigye a magyar ipar fogalmát, hogy a házi tüzhelynél is adjon menedéket a magyar ipar számára. Ha ez a propaganda komoly és tartós lesz, az újabb nemzedékek már abban a tudatban fognak felnőni, hogy a magyar ipar pártolása valami természetesen, valami magától értetődő kötelesség. Megtudja ez a női propaganda teremteni azt, hogy a magyar ipar pártolása nem lesz amolyan különleges esemény, amelyről érdemes a lapokban is írni, hanem a rendes, mindennapi élettel velejáró dolog.

Bármennyire büszkéek is vagyunk azonban a magyar ipar eddigi fejlődésére, nem téveszthetjük szem elől azt a szempontot sem, hogy a magyar nőknek a magyar ipar pártolása némi áldozatukba is fog kerülni. Egy s más magyar iparcikk tagadhatatlanul nem oly kiváló kivitelű, mint a külföldi.

De mi a magyar iparpártolásban a főszó nem is a különleges, finomabb kivitelű czikkekre kívánnók helyezni. Mi éppen azt szeretnők látni, hogy a kisebbszerű, mindennapi czikkekből keressék a magyar nők a magyar ipari termékeket. Épp azokat a czikkeket, melyek nagy mennyiségben, általánosan kelnek, a melyek közszükségletet képeznek, ezeket a czikkeket s ereti a külföld szállítani, mert ezek a czikkeket biztosítják a nagy forgalom folytán a nagy nyereséget. Ezért az volna a fontos, hogy a legközségesebb, legegyszerűbb, talán csak egy-két fillér értékű czikkeket készüjenek idehaza s az ezekért való pénz maradjon meg idehaza s ne vándoroljon külföldre, mint ezidáig. Majd ha ilykép meg fog erősödni a magyar ipar, fokról-fokra ki fog fejlődni iparunk odáig, hogy a legfinomabb iparcikkek is idehaza lesznek termelhetők: egyelőre azonban arra kell törekednünk, hogy a már meglevő iparágakat fogadja a magyar társadalom pártfogásba.

Nem mondtuk ezekkel azt, hogy a művészibb magyar ipart ne támogassuk teljes erővel. Sőt ellenkezőleg; a meglevő magyar műipart fokozott erővel kell támogatnunk, de tendenciánk mégis az legyen, hogy azokat a czikkeket állítsuk elő és terjesszük, a melyekre milliókat költünk, vagyis a nagyarányu használat czikkeit.

Akik a magyar nők iparmozgalmát intézik, bizonyára rég felfogták e szempontokat. Nem is kétkedünk, hogy e lelkesen és komolyan megindult mozgalom tartós és eredményes is lesz.

Hungarus

Ujdonságok.

— **Kinevezések.** A belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Háromszék vármegyében Barátosra Pataki Ferencz körjegyzőt anyakönyvessé, továbbá Gelenczére Szabó Péter postamestert II-od anyakönyves-helyettesé nevezte ki.

— **Időjárásunk.** A husvétüi ünnepekre gyönyörű napokkal kedveskedett. Meleg tavaszi verőfényben ragyogott a természet s mindenki sietett a tavasz örömeit élvezni. Szerdára aztán ismét elborult az ég s hűvös tavaszi szelek hűtötték le a levegőt, de azért a vegetáció már erőre kapott, megjelentek a tavasz első virágai, kezdett zöldülni a rét s megduzzadtak a fák rügyei, szóval most már nemcsak a kalendárium, hanem a természet is azt hirdeti, hogy itt van a tavasz.

— **Aranymenyegző.** Demény Ferencz, a kézdi járás érdemtelen szolgabírája f. hó 16-án ülte meg Hatolykán házasságának 50-ik évfordulóját. A meghatározó szép ünnepségen csak a széles körű rokonság és a legközelebbi ismerősök vettek részt, de így is nagy számú vendégsereg jött össze. Az egyházi szertartást ünnepi ebéd követte, melyen számtalan lelkes pohárvendégben éltették az érdemes agg tisztviselőt és a derék családapát, ki sok derék gyermeket nevelt a hazának. Mi is szívesen csatlakozunk a magunk jó kívánságait a többihez s megyei közigazgatásunk ezen egyik legrégebbi tisztviselőjének s társas életünk e tiszteletre méltó tagjának, életének eme fontos pillanatában őszinte szívvel gratulálunk.

— **Esküvők.** Kupán József kézdivásárhelyi kíséretű takarékpénztári igazgató, társas életünk egyik derék közbecsületben álló tagja f. hó 16-án kötött házasságot Kovács Anna kisasszonnyal.

Gombos György brassó megyei irnok f. hó 17-én tartotta esküvőjét Rácz András kézdivásár-

he'yi derék asztalos mester kedves leányával Rácz Vilma asszonnyal.

Czirmai Antal kolozsvári vaggongyári művezető f. hó 18-án lépett házasságra Hoffmann Janka kisasszonnyal.

Ezen kívül még husvét másod napján 2 házasság kötött, ugymint Kovács András szabó Jancsó Idával és Jancsó Lajos mészáros Kovács Róza Idával.

A lefolyt ünnepek alatt tehát az anyakönyvvezetőknek ugyancsak bővön volt dolguk, de fájdalom, az ilyen sűrű házasságok vajmi ritkán fordulnak elő minálunk, lévén K.-Vásárhely egyike az ország azon városainak, hol legkevesebb házasság kötött. Ha tehát a husvétüi ünnepek alatt öt pár kelt is egybe, ezt nagy mértékben ellensúlyozza az, hogy ezen év eltelt három és fél hónapján át, melybe beleesett egy jó hosszú farsang is, összesen csupa 7 házasság kötött.

— **Nyilvános köszönet.** A Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) es. és k. udvari könyvkiadó hivatal a napokban, a polgári leányiskola könyvtára részére a „Magyar Könyvtár” 128 füzetét 33 korona és 50 fillér értékben adományozván, ezen szíves ajándékért az iskola nevében köszönetet mondok. Balázs Márton igazgató.

— **Gelenczei papválasztás.** Gelencze község plebánosának, Csibý Tamásnak nyugalomba vonulása folytán a megürült gelenczei plebániát e hó 17-én töltötték be, illetőleg választották meg azon 3 jelöltet, kik közül egyet az erdélyi róm. kath. püspök ki fog nevezni. Mínt hogy ezen plebánia egyike a legjobban javadalmazott állomásoknak pályázóban nem volt hiány. Összesen 8-an pályáztak ezen állomásra, mindenik jelöltnek meg volt a maga pártja s így rendkívüli nagy érdeklődés mutatkozott a választás iránt. A szavazás egész estig tartott s az eredmény a következő lett: Nagy Antal gergyóditrói káplán kapott 380 szavazatot, Solyom Géza mikóujfalusi plebános 379 szavazatot és Rettegi József gyomai plebános 311 szavazatot.

Nyilvános köszönet. Nagys. Weisz Berthold országgyűlési képviselő ur baróthi illetőségű Kászoni Anna árvalányka 1900-ik évi tartásdíjában 144 koronát küldvén intézetünknek, sietünk neki ezen jóságáért, melylyel nevezett árva gondjait a jelen évre is felvenni szíves volt, a humanitás nevében őszinte köszönetet mondani. A háromszék vármegyei „Erzsébet” árvalány nevelő-intézet nevében Kézdi-Vásárhely, 1900. ápr. 17. Br. Szentkereszty Stephánia, elnök, Martzi Ferencz jegyző.

— **Köszönet.** Méltóságos Vásárhelyi Béla ur (Arad) 200 korona alapítvánnyal gazdagítván intézetünk alapvagyonát, kedves kötelességünknek ismerjük neki ezen nagylelkű ajándékozásáért, a humanizmus céljaira felajánlott ajándékáért hálás köszönetet mondani. A háromszék vármegyei „Erzsébet” árvalány nevelő-intézet nevében Kézdi-Vásárhely, 1900. ápr. 17-én Br. Szentkereszty Stephánia elnök, Martzi Ferencz jegyző.

— **A közönség figyelmébe.** Most a tavasz közeledtével, midőn a gazdák és virágkedvelők magasságáig eljutnak, be akarják szerezni, nem mulaszt-hatjuk el figyelmüket a Mauthner Ödön magkereskedésére felhívni. Ez a világegyetem csak legjobb minőségű és mindig feltétlenül csiraképes magokat hoz forgalomba és sok évi tapasztalataink szerint az egyetlen magkereskedés, melyben mindig teljesen meglehet bizni. Azért ezen céget jó lélekkel ajánlhatjuk a közönség szíves figyelmébe.

Közzgazdaság.

Magyarország termő területe és állatállománya.

Magyarországon a termelésre használt terület évről-évre szaporodik, s ma már azon a ponton vagyunk, hogy újabb területeket venni művelés alá jóformán lehetetlenség. Az 1857-ki felvétel alkalmával az ország egész területének csak 84 százaléka állott művelés alatt; az időközben megejtett vízszabályozások, árvédelem s egyéb idevágó kulturmunkák azután meg a tökéletesbedő szántó-vető gépek, lehetségessé tették, hogy évről-évre nagyobb területek fogassanak kultúra alá, úgy, hogy ma már Magyarország egész területének 95 százaléka áll kultúra alatt, holott Ausztriában 53¹/₄%, Németországban 90%, Olaszországban 130%, Oroszországban 280%, Romániában 310%, Görögországban 590%, Norvégiában 710% áll művelés alatt. E tekintetben tehát az európai államok között legelső közé tartozik s nincs sem remény sem kilátás arra, hogy még nagyobb terü-

letet foghassunk a jövőben művelés alá, vagy ha tehetjük is, az csupán elenyésző csekélység lehet. Csak az a kérdés ezek után, hogy vajjon az ország állatállománya is szaporodott-e megfelelően ezen idő alatt, mert ha nem szaporodott megfelelően, akkor abból az a baj származik, hogy elegendő trágya hiányában az ország talajainak termő ereje nem fokozódik, sőt egyensúlyban sem tartható, hanem el-lenkezőleg hanyatlik s így a nagyobbodó művelés alatt álló területek semmi haszon nincs, mert a termés átlagok nem emelkednek, hanem az ország-nak egy részében okvetlenül csökkennek. Mielőtt azonban az idevonatkozó statisztikai adatokat megismertetném, lássuk minő arányban haladt ez idő alatt a mezőgazdaság, illetőleg. mely műveleti ágak foglalták le az előbb nem használt területet.

Sem a rét, sem a legelő, sem az erdő, szőlő, kert, nádas nagyobb területet le nem foglal, mint azelőtt évtizedekkel, hanem csak a szántóföldnek tapasztalható fokozatos szaporodása. 1870-ben 10 millió hektár volt a szántóföld területe, 1800-ban 11¹/₂ millió, 1894-ben 13 millió. A mily mérvben szaporodott az összes szántóföld, ép oly mérvben apadt az ugar-nak használt terület. 1870-ben az ugar-terület 23%, 1880-ban 19%, 1890-ben 16%, 1895-ben 14% volt. Vagyis tehát a gazdálkodás intenzivitása óriási mérvben haladt előre, de leginkább csak terület lefoglalásban s az ugar kiküszöbölésében nyilvánult és — sajnos — nem egyszersmind az állatállomány megfelelő szaporításában.

Szarvasmarha állományunk ezidőszert 5¹/₂ millió darabra tehető, alig néhány perezenttel többre, mint ezelőtt 10—20 évvel. Minőségileg kétségkívül sokat javult kivitelünk és évről-évre emelkedik s míg 1882-ben mindössze 84000 drb szarvasmarhát exportálunk addig legutóbb csoportunk 245,000 darabra emelkedett 43 millió forint értékben. Míg a műveletlen terület kiesinysége tekintetében e legel-sőbbek közé tartozunk, addig szarvasmarha állomá-nyunk számát viszonyítva a területhez csak a ti-zenegyedik helyen vagyunk az állattenyésztéssel kiterjedtebben foglalkozó államok sorában.

Lóállományunk évtizedek óta semmit sem változott. Juhállományunk az utóbbi 30 év alatt 50% al apadt s ma csak 7¹/₂ millió. Sertés-állományunk az utóbbi évek alatt — a sertésvész behatása alatt — körülbelül 40%-al apadt s szakértők becslése szerint ma alig több 2¹/₂—2³/₄ milliónál az előbbi 4¹/₂ millióval szemben.

Látva most már egyrészt azt, hogy a bevetett terület évről-év e nagyobbodik, az ugar hova-tovább apad, másrészt, hogy nem is stagnál, hanem határozottan apad az ország állat állománya is, valóban gondolkodóba kell esnünk, hogy előbb-utóbb nem jutunk-e el teremőtalajunk kimerüléséhez, hogy nem fogja-e az előbb-utóbb megtagadni a a szolgálatot. Mert ha elegendő lett volna és 1870-ben az ország állatállománya az akkori termőterület betrágyázására, de semmi esetre sem elegendő ma, mikor 11 százalékkal nagyobb a termő terület s 90%-al kevesebb az ugar. Csakhogy akkor sem volt elegendő az állatállomány, ma tehát még kevésbé lehet az. Összevetve a trágyamennyiséget csupán a szántás alatt álló terület nagyságával, nem jut több trágya évente — természetesen országos átlagban, egy magyar holdra 22-25 m/m-nál, alig félannyi tehát, mint a mennyire a talajerő fentartására szükséges volna. Számításon kívül hagytam a szőlőket, kerteket pedig ezek is igen sok trágyát igényelnek. Így ugyan, hogy a mérleg némileg kedvezőbbé lesz a műtrágya-félék folyton terjedő használata által, de egyrészt a hiány oly nagy, hogy a műtrágyákkal alig pótolható teljes mértékben másrészt a kisgazdák ma még sokkal kevésbé használják a műtrágyákat, semhogy meg lehetne épen őket óvni talajaik kimerülésétől. Csak helye-selhető tehát, hogy a trágyák használata hova-tovább terjed, az igazi orvosság azonban csak abban volna feltalálható, ha az ország állatállo-mánya is szaporodnék. Kötelessége ezt minden gazdának minden magyar embernek szem előtt tartani, mert csak akkor boldogulhat Magyarország, ha talajának termője nem apad, de fokozódik. Nem a politika, de a talajerő egyensúlyban tartása kell, hogy köpezze Magyarországon a legfontosabb kérdést.

20% engedményt kap mindenki,

GUMMI

és halhólyag, az egyedüli legbiztosabb, legmegbízhatóbb és teljesen ártalmatlan, gyorsan és könnyen alkalmazható óvszer férfiak és nők részére. Ára tuczonként eredeti párisi minőségben frt 1.—. Bonts 2.—, 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.— és frt 8.—. amerie. tuczatja frt 3.—, 4.— és frt 5.—. Női óvszerek : Hasse tanár-féle frt 3.—. Menisga tanár-féle frt 2.50, dr. Earlet-féle frt 3.—. Ezen női óvszerek százszor is használhatók. Ezen női óvszer, valódi párisi, tuczonként frt 2.—, 3.—, 4.—, 5.— és frt 6.—. Hölgy szivacsok, valódi párisi, tuczonként frt 2.—, 3.—, 4.—, 5.— és frt 6.—. Diana óv havi kötő nőknek, legjobb a világon, darabja frt 2.50. Kimerítő árjegyzék zárt borítékban ingyen és bérmentve. Megrendeléseket pontosan és diszkrétlenül eszközöl utánvét mellett vagy a pénz előleges beküldése után.

J. REIF,
Bécs Brandstätte 3.
1881-ben alapított hírneves higiéniai specialista cég.

ki e hirdetésre hivatkozik!

Több mint
50 év óta sikerrel használtatik!

Az eszéki
arczkenőcs

és eszéki
SZALVATOR-szappan
eltávolítja a szeplőt, májfoltot és a bőr összes tisztatlanságát.

Valódi csakis a

DIENES J. C.

Salvator-gyógytárából

Eszéken felsőváros.

1 tégely eszéki arczkenőcs ára --- 70 fillér.
1 drb Salvator-szappan --- 1 kor.
1 tégely kézi paszta --- 1 " 20 fil.
Lyoni rizspor kis doboz 1 kor., nagy dob. 2 korona.

Figyelmeztetés!

Ezen cikkek mentek minden ártalmas alkatrésztől és megfelelnek tökéletesen a 71012. sz. B. m. rendeletnek.

Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el vannak látva és kéri a t. közönség csakis DIENES-féle eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF ur. gyógyszer-tárában
VI., Király-utca 12. sz. (43. 1-1.)

Spezialitás poloskák, bolhák, mindenféle kórhagyszárak ellen

ZACHERLIN

nem dobozban

Egyedül csak az valódi, a mely üvegen Zacherl név rajta van.

Elpusztít mindenféle ártalmas rovarokat gyorsan és oly módon, hogy többé életre nem kel.

A „Zacherlin“ valódi minőségben kapható:

Kézdi-Vásárhelyt	Csiszár Pál Jancsó Géza Kovács Ferencz Hamar Zoltán	Csik-Szereda	Jacob és Társa
------------------	--	--------------	----------------

Sz. 8—900
kp.

Hirdetmény.

Alulírott központi választmány közölni teszi, hogy 1874. XXXIII., 1876. XVIII. és 1899. XV. t. cikkek értelmében a Kézdi-Vásárhely városi választó kerület orsz. gyűl. képviselő választóinak 1901. évi id. iglenes névjegyzéke összeállítván, az a kihagyottak névjegyzékével együtt az 1899. évi XV. t. cz. 151. §-ának rendelkezéséhez képest 20 (husz) napon át, u. m. 1900. évi május hó 5-étől 25-ig bezárólag, a rendes hivatalos órák alatt a városi polgármesteri hivatalos helyiségben közszemlére kitétetik, mely idő alatt azt bárki megtekintheti.

Ezen névjegyzék ellen az 1874. évi XXXIII. t. cz. 44. §-a értelmében jogában áll mindenkinek felszólalni és a felszólalás ellen észrevételt tenni lehet. A felszólamlások f. évi május hó 5-étől 15-ig, az észrevételek pedig folyó évi május hó 16-ától 25-ig fogadtatnak el és a központi választmány elnökéhez, Bartók Károly polgármesterhez nyújtandók be.

Kézdi-Vásárhely város központi választmányának 1900. évi április hó 7-én tartott üléséből.

Bartók Károly, polgármester és központi választmányi elnök.	Kovács Dániel, kp. vál. jegyző. (40. 3—3.)
---	--

Hirdetések

a „Székelyföld“ részére

olcsó áron

felvételnek.